

MULTICEPS MULTICEPS (LESKE, 1780) U PSA W POLSCE

ARNOLD HAJDUK, HELENA KŁOS
Katedra Zoologii SGGW, Warszawa

W świetle współczesnych badań dojrzała forma tasiemca *Multiceps multiceps* nie powoduje poważniejszych schorzeń u żywicieli ostatecznych. Duże straty jednak powoduje larwa tasiemca, której lokalizacja wpływa na nieodwracalne zmiany w organizmach żywicieli pośrednich. Umieszczenie jej w mózgu lub rdzeniu kręgowym powoduje schorzenie u zwierząt zwane kołowacizną (ceurozą).

Bondarjewa (1963) podaje, że cenuroza owiec oraz innych zwierząt, a także człowieka była notowana niemal na całej kuli ziemskiej; z Europy wyszczególnia takie kraje jak: Albania, Bułgaria, Czechosłowacja, Francja, Jugosławia, NRD, NRF, Rumunia, Włochy oraz Islandia. W ZSRR inwazja *Coenurus cerebralis* obejmowała wszystkie republiki tego kraju. Billings i Erickson (1947) zaobserwowali, że w Stanach Zjednoczonych cenuroza najsilniej występowała w stanach Minnesota i Montana. Angullo i Roque (1948) stwierdzili ostre przypadki robaczyc spowodowane larwą *M. multiceps* na Kubie, natomiast Caballero (1956) w Meksyku. Fankhauser i Hinterman (1959) opisują silną inwazję larwy *C. cerebralis* w Szwajcarii, a Podhajecký (1961) w Słowacji.

Angullo i Roque (1949) badali morfologię larwy zlokalizowanej u kozy (*Capronis pilorides*). Autorzy zaobserwowali, że wełna u owiec jest sfilcowana, gdy larwa umiejscowi się pod skórą w tkance łącznej lub mięśniach. Natomiast lokalizacja larwy w mózgu lub rdzeniu kręgowym jest przyczyną schorzenia zwanego kołowacizną.

Caballero (1956) rozpoznał larwę tasiemca *M. Multiceps* u kobiety ze stanu Guerro w Meksyku. Autor stwierdził, że obecność larwy w mózgu u kobiety była przyczyną schorzenia psychicznego.

Prowadzono również badania eksperymentalne nad cenurozą. Bondarjewa i Zuerew (1957) zarażali eksperymentalnie zwierzęta larwami *M. multiceps* wyjętymi z mózgu owiec. Larwy podawano czterem lisom, trzem szakalom i jednemu borsukowi. Badania wykazały, że na cztery zarażone lisy jeden posiadał formę dojrzałą, a na trzy szakale — dwa.

Mimo licznych danych dotyczących postaci larwalnej, nieliczne są doniesienia o postaci dojrzałej. W przejranej literaturze znaleźliśmy tylko trzy prace dotyczące formy dojrzałej *M. multiceps*.

Erickson (1947) wśród 97 badanych królików w stanie Minnesota znalazł 159 gatunków robaków, wśród których *M. multiceps* występował w 4%. Salah Ahmed (1964) w Karachi przebadał 200 psów, między innymi u jednego psa znalazł *Taenia multiceps*, co stanowiło 0,5% zarobaczenia. Furmaga i Wysocki (1951) badając 68 dzikich lisów z okolic Lublina znaleźli *T. multiceps* u dwu lisów w ilości 1 - 8 osobników.

Badania własne prowadzono w miesiącach: lipiec, sierpień, październik i listopad 1966 roku. Psy w wieku 1,5 roku skupowano z całej Polski do Zakładu Tresury Psów Służbowych w Sułkowicach.

Materiał otrzymano drogą podawania leków psom, u których zauważono w kale jaja lub całe człony tasiemców. Stosowano bromowoderek arekoliny, który usuwa tylko tasiemce. Lek podawano tylko doustnie rano, jednorazowo w dawce 2 mg na kg wagi żywej. Gdy po 30 - 40 min nie było rezultatu, lek podawano ponownie w tej samej dawce.

Tasiemce oznaczano bądź bezpośrednio po wydobyciu z przewodu pokarmowego lub utrwalano w 70% alkoholu. Barwiono kwasem mlekowym wg Blachima.

W badanym materiale na 110 psów, 21 było zarażonych tasiemcami, co stanowi 19,1%. Ogółem znaleziono cztery gatunki tasiemców, *Taenia pisiformis* (Bloch, 1780), *Taenia hydatigena* (Pallas, 1766), *Dipylidium caninum* (L, 1758) oraz *Multiceps multiceps*.

Zarażenie psów przedstawiało się następująco: gatunkiem *T. pisiformis* — 8 - 7,3%, *T. hydatigena* — 5 - 4,6%, *D. caninum* — 11 - 10%, *M. multiceps* — 1 - 0,9%.

Intensywność zarażenia: *T. pisiformis* 1 - 58, *T. hydatigena* 1 - 3, *D. caninum* 4 - 40, *M. multiceps* 12 osobników.

Wymienione gatunki tasiemców występowały w populacjach jednogatunkowych i mieszanych. *M. multiceps* występował w populacji mieszanej z *D. caninum* w stosunku 12 : 15 sztuk.

W badanym materiale najciekawszym gatunkiem tasiemca jest *M. multiceps* znaleziony u psa pochodzącego z terenu Łodzi w ilości 12 osobników. Według Stefańskiego (1968) brak jest bliższych danych dotyczących jego występowania w Polsce. Na terenie Polski tasiemiec ten był notowany przez Furmagę i Wysockiego (1951) u dzikich lisów z obszaru województwa lubelskiego. U psa znaleziono go w Polsce po raz pierwszy.

Na uwagę zasługuje fakt, że mimo licznych danych w literaturze na temat występowania *Coenurus cerebralis*, dane dotyczące samego tasiemca są raczej skąpe. Spowodowane to jest prawdopodobnie różnym stopniem chorobotwórczości larw i form dojrzałych *M. multiceps*.

Otrzymano 17 IX 1969

Adres autora:
Warszawa, Kwiatowa 24 m. 41

LITERATURA

1. Angullo, J. J., Roque, A. L.: A multilococular coenurus of *Multiceps* sp. in *Capronis pilorides*. — *Jour. Parasit.* 34, 2:96 - 100, 1948.
2. Angullo, J. J., Roque, A. L.: De la classification des Coenuris. — *Ann. Parasit. Humaine et Comp.* — 24, 3/4: 200 - 206, 1949.
3. Billigs, W. A.: Livestock and poultry diseases, New York, The Macmillan Company, 281 - 283, 1948.
4. Bondarjewa, W. J., Zuerew, M. D.: Eksperimentalnoje zarażenije lisic i szakalow cestodoj *M. multiceps*. — *I. A. N. Kazachskoj SSSR* 1:237 - 240, 1957.
5. Bondarjewa, W. J.: Cenuroznye inwazji domasznych i dikich żiwotnych. *I. A. N. Kazachskoj SSSR*, 1963.
6. Cabellero, C. E.: Un caso humano de cenurosis cerebral en Mexico. — *Acta Zool. Mex.*, 1, 13, 1956.
7. Erickson, A. B.: Helminth parasites of rabbits of the genus *silvilagus*. — *Jour. Wildlife Monagement* 11, 3:255 - 263, 1947.
8. Furmaga, S., Wysocki, E.: Helmintofauna lisów woj. lubelskiego. — *Helm. Abstr.*, 20:97 - 101, 1951.
9. Fankhauser, R., Hinterman, J. V.: Coenurosis bei Schafen. — *Schweiz. Arch. Tierheilk.* 101; 15 - 32, 1959.
10. Podhajecký, K.: K sezonnej dynamike strat hovadzicho dobytka a owiec pri pasiemkowych helmintozach. — *Veterin. Casopis.*, 4, 1961.
11. Salah Ahmed.: Intestinal parasites of 200 dogs in Karachi and their potential public health significance. — *Parasitenkunde*, 25, 1964/65.
12. Stefański, W.: Parazytologia Weterynaryjna, t. I, PWRiL, 1968.

MULTICEPS MULTICEPS (LESKE, 1780) IN DOG IN POLAND

by

A. HAJDUK, H. KŁOS

110 dogs were examined on the premises of the Service Dogs Training Centre in Sułkowice. 21 dogs were infected with tapeworms belonging to species: *Taenia pisiformis*, *Taenia hydatigena*, *Dipylidium caninum*, *Multiceps multiceps*. Dogs were infected respectively with tapeworms: *T. pisiformis*: 8 - 7,3%, *T. hydatigena*: 5 - 4,6%, *D. caninum*: 11 - 10%, *M. multiceps*: 1 - 0,9%.

Mentioned species occurred in one-species or mixed populations (*M. multiceps* occurred in a mixed population with *D. caninum* in relation 12:15 pcs.).

On the ground of examined material and literature an assumption was made, that the specificity of the frequent occurring of the larvaform and scarce of the grown-up tapeworm form of *M. multiceps* lies in symptoms characteristic for the given forms of tapeworm in each host.